GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 65. | *Dumineca în 6 (18) Maiŭ* | 1884.

Cine suntŭ provocătorii?

Brașovŭ, 5 (17) Maiŭ.

Incidentulŭ dela Clușiu, care a mâhnitŭ până la amărăciune inimile tuturorŭ Românilorŭ, își are înveninatulŭ sĕu isvorŭ chiar în provocările ḍiarelorŭ maghiare.

Cu o ḍi înainte de acelŭ scandalŭ regretabilŭ, „Ellenzék" dela 14 Maiu scrisese unŭ articolŭ, pe care reproducêndu-lŭ textualŭ într'altŭ locŭ, îlŭ punemŭ în vederea cetitorilorŭ noștri. Din elŭ eșiau flăcărĭ alimentate de ură fără margini în contra națiunei române.

Acelŭ articolŭ avea menirea de a submină o nevinovată serbare a pacînicilorŭ cetățenĭ românĭ din Clușiu; era fitilulŭ ce a făcutŭ sĕ esplodeze ura Maghiarilorŭ în contra elementului românŭ.

„Ellenzék" a ridicatŭ prin acelŭ articolŭ o cestiune care în totŭ casulŭ trebuia lămurită, ca sĕ ne cunóscemŭ deplinŭ.

Cu condeiulŭ sĕu înmuiatŭ în veninulŭ urei de rassă scriea, că Românii sunt agitatorĭ, carĭ subminéză teritoriulŭ patriei, carĭ organiséză conspirațiunĭ în contra instituțiunilorŭ statului, carĭ infectéză inimile tinerimei.

Halucinatorii dela fóia clușiană n'au putută ajunge la aceste conclusiunĭ, decâtŭ în urma unei stărĭ patologice, care a avutŭ influință decisivă asupra creerilorŭ lorŭ.

După ei, sĕ nu cuteze tinerimea română sĕ formeze societățĭ de lectură, prin carĭ sĕ-șĭ cultive limba maternă, *că subminéză patria!*

După ei, alegĕtorii românĭ sĕ nu cuteze a se întruni, ca sĕ se sfătuiască asupra mijlócelorŭ prin carĭ s'ar puté pune capĕtŭ nedreptățilorŭ și asupririlorŭ din partea stăpânirii, *că se conspiră în contra instituțiunilorŭ statului!*

După ei, sĕ nu arătămŭ în publicŭ nemulțămirea nóstră cu miserabila stare actuală de lucrurĭ, *că infectămŭ inimile tinerimei.*

După ei, în fine, sĕ nu cuteze Românii a felicită și a adresă recunoscință celorŭ ce luptă pentru egala îndreptățire a națiunei românescĭ cu cea maghiară, *că se facŭ călcătorĭ de lege.*

Subminare, conspirațiune, infecțiune a inimilorŭ tinere, *călcare de lege* erau, negreșitŭ, pentru nisce ómenĭ gata totdéuna de scandalurĭ schînteì destulŭ de puternice, pentru ca, aruncate în massele bântuite de bóla urei contra națiunei române, sĕ facă sĕ se aprindă acea ură împingându-i spre fapte brutale.

Modulŭ cum medicii dela „Ellenzék" tratéză bóla urei de rassă își are însemnătatea sa netăgăduită. Totŭ rĕulŭ își are și binele sĕu, ḍice proverbulŭ și fóia maghiară ne-a făcutŭ de rêndulŭ acesta unŭ mare serviciu: *ne-a lămuritŭ cestiunea agitatorilorŭ.*

Trebuia sĕ cadă odată masca: 2 (14) Maiu a deslegat'o de pe fața celorŭ dela „Ellenzék" și a celorŭ carĭ s'adapă cu ei dintr'o apă, ér 3 (15) Maiu a aruncat'o josŭ.

Când în ajunulŭ ḍilei de 3 (15) se scriu articulĭ ca celŭ după calapodulŭ fóiei liberalilorŭ-independențĭ, — *acésta însemnéză a agită.*

Când se esecută de nisce fanaticĭ, lipsițĭ de bunulŭ sêmțŭ și de rațiune, cele scrise de agitatorii dela „Ellenzék" — *acésta însemnéză a agită.*

Când numita fóiă scie mai dinainte de adunarea tinerimei maghiare universitare în grădina Bánffy și de decisiunile ce are sĕ ia, și cu tóte acestea nu-o îndémnă de a se abține dela orĭ-ce pasŭ regretabilŭ, ci din contră în modulŭ cum scrie o sumuță chiar, — *acésta însemnéză a agită.*

Lucrulŭ s'a lămuritŭ.

Nu Românii sunt agitatorii, ci *cei dela foile maghiare; ei infectéză* inimile tinerimei maghiare cu miasmele urei în contra națiunei române; *ei subminéză statulŭ,* turburândŭ liniștea publică și viéța pacînicilorŭ cetățenĭ românĭ; *ei conspiră* în contra instituțiunilorŭ statului, agitândŭ stăpânirea ca sĕ spulbere și bruma de libertate ce pretindŭ, că ne-a mai remasŭ: prin urmare *ei sunt călcătorii de lege.*

Era timpulŭ ca sĕ se desmință odată aceste împutărĭ și clevetirĭ nedemne, ce ni le aruncau în față Maghiarii fără de nicĭ o rușine. Fóia clușiană și brutalitatea glótelorŭ din Clușiu ne-au făcutŭ acestŭ serviciu și ne-au înfățișatŭ pe noi tuturorŭ acelora, carĭ din nenorocire se îndoiau de lealitatea și de patriotismulŭ nostru, ne-au înfățișatŭ, ḍicemŭ, cu sufletulŭ curatŭ și cu fruntea nepătată.

Mărturisirea.

In séra de 3 (15) Maiŭ unulŭ din amicii noștrîi la cina comună, ce amŭ avut'o în onórea ḍilei a redicatŭ următorulŭ toastŭ:

„Filosofii și jurisconsulții multŭ și-au bătutŭ capulŭ sĕ dea cuvêntului „națiune" o definițiune esactă și precisă. Unii i-au datŭ acestui cuvêntŭ definițiunea:

„Națiune" este complexulŭ tuturorŭ individilorŭ, carĭ au aceea-șĭ origine, aceea-șĭ limbă, acela-șĭ trecutŭ, aceleа-șĭ tradițiunĭ, aceea-șĭ istoriă, acelea-șĭ aspirațiunĭ și acela-șĭ teritoriu."

Alții au combătutŭ acéstă definițiune și au ḍisŭ:

„Națiunea" este complexulŭ tuturorŭ individilorŭ, carĭ se mărturisescŭ, că **sunt aceea ce sunt** și numai în mărturisire se cuprinde totulŭ."

Mărturisire a fostŭ la 1784, cândŭ s'a ḍisŭ: „și iobagiulŭ este omŭ."

Mărturisire a fostŭ la 1848, cândŭ Românii s'au mărturisitŭ în fața lumii ca națiune.

Mărturisescă-se déră totŭ natulŭ românŭ de ceea ce este și cândŭ cu toții într'unŭ glasŭ vomŭ mărturisi, că Românĭ suntemŭ: **Națiune română** va fi!

Scirĭ telegrafice.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

Pesta, 17 Maiŭ — Ministrulŭ cultelorŭ, într'unŭ rescriptŭ către senatulŭ Politechnicului ḍice că ar fi bine ca sĕ i se dea deocamdată lui Dobranski unŭ concediu de două lunĭ. Senatulŭ a luatŭ o hotărîre în sensulŭ acesta, acordândŭ acestŭ concediu.

Clușiu, 17 Maiŭ. — Societatea junimei universitare „Iulia" a ținutŭ erĭ în sala din grădina Stadler maialŭ și petrecere cu danțŭ. La scirea că Românii suntŭ adunați, năvăliră în grădină studenții universitari maghiarĭ și ocupară tóte mesele. Intre pause, după ce încetă musica din sală unde erau Românii, studenții maghiarĭ cântau în modŭ demonstrativŭ cântece naționale unguresci. Locotenentulŭ Nicola a voitŭ sĕ recuire din causa acéstа miliția. Procederea plină de tactŭ a căpitanului poliției a zădărnicitŭ însĕ acéstă intențiune. In urma acesta liniștea n'a fostŭ turburată. Astăḍi a declaratŭ profesorulŭ Silași*) că elŭ nu e dacoromânŭ, că se sémte ca cetățénŭ ungarŭ și că nu elŭ a scrisŭ cunoscuta depeșe*)

Clușiu, 17 Maiŭ. — **Erĭ dim. numĕrulŭ din urmă alŭ „Gazetei Trans."**) din causă că în depeșa ce a publicat'o s'a ḍisŭ că siguranța, viéța și proprietatea Românilorŭ din Clușiu este amenințată, a fostŭ arsŭ de către studenții maghiarĭ în cafenéua Orban.**

(Biur. Telegr. din Pesta.)

Viena, 17 Maiŭ. — Aḍĭ după améḍĭ la 5 óre a isbucnitŭ în Stadttheater, galeria din stânga, focŭ. Teatrulŭ a arsŭ pe dinăuntru. La $5^1/_2$ se surpă coperișulŭ cu candelabrulŭ celŭ mare. La $6^1/_2$ cădŭ și cortina de ferŭ, care nu se mai putea ținea perpendiculară. In acelașĭ momentŭ flacările cuprinseră și scena.

Intr'aceea vêntulŭ luândŭ altă direcțiune, suflă scânteile în strada Schelling unde foculŭ nimicĭ camera cu rechisitele. La $9^1/_4$ se surpă coperișulŭ între zidurile acestei clădirĭ din strada Schelling. Se crede că foculŭ a isbucnitŭ în atelierulŭ pictorilorŭ din nebăgare de sémă. Întêiŭ se semnalase la oficiulŭ centralŭ alŭ pompierilorŭ numai unŭ focŭ de odaiă.

Maiestatea Sa a fostŭ încunosciințatŭ despre sinistru la fiecare cuartŭ de oră. Patru persóne au suferitŭ vătămări. Cincĭ-spreḍece pompierĭ carĭ și-au datŭ silință peste mĕsură la stingerea focului au leșinatŭ. La 10 óre foculŭ a fostŭ înăbușitŭ pe tóte patru fronturile. Scena se putea vedé de afară. Casele din vecinĭ suntŭ scăpate de orĭ-ce pericolŭ.

---

*) Unde a declaratŭ, în ḍiare?

Cronica ḍilei.

Ministrulŭ de comerciu din Viena în înțelegere cu ministeriulŭ ungurescŭ alŭ lucrărilorŭ publice a abrogatŭ ordinațiunea din 27 Aprilie 1867, prin carea se ḍicea, că posesorulŭ unui mandatŭ postalŭ sĕ-șĭ ridice banii celŭ multŭ în 14 ḍile după primirea mandatului, căcĭ în casŭ contrarŭ, banii se vorŭ înapoia adresantului. Astfelŭ dela fînea lui Maiŭ în colo terminulŭ de ridicarea banilorŭ s'a prelungitŭ la 30 de ḍile. Cine va presenta mandatulŭ după espirarea terminnlui prescrisŭ, va fi necesitatŭ sĕ céră dela Direcția poștelorŭ suma banilorŭ printr'o petiția timbrată.

*

Deputații și senatorii românĭ întrunindu-se la Senatŭ, au hotărîtŭ după lungĭ discusiunĭ, ḍice »Românulŭ« ca în colegiulŭ I, după noua lege electorală, sĕ iea parte și proprietarii urbanĭ. Censulŭ va fi de 1200 lei.

*

Acelașĭ ḍiarŭ află că construirea palatului justiției se urcă la cifra de 5.400.000 lei. Docorațiunile interióre se vorŭ face totŭ din acéstă sumă. Scara de onóre și statuele ce vorŭ împodobi monumentulŭ, sĕ fie de marmoră. Grînḍile vorŭ fi de fierŭ, ér clădirea întregă de pétră.

Otărîrea Sinodului din Sibiiu cu privire la mila împĕrătéscă.

Sinodulŭ archidiecesanŭ gr. or. a luatŭ în ședința de la 27 Aprile cu unanimitate următorulŭ conclusŭ:

»Sinodulŭ iea la cunoscință actulŭ de leialitate și patriotismŭ alŭ bisericei nóstre ortodoxe române din Ungaria și Transilvania îndeplinitŭ prin participarea sa la festivitățile arangiate cu ocasiunea venirei Majestății Sale în orașulŭ reconstruitŭ Szegedinŭ; constată totodată că simțemintele manifestate la acea ocasiune din partea bisericei nóstre prin cuvêntarea adresată Majestății Sale domnitorului Împĕratŭ și Rege sunt în deplinŭ acordŭ cu cele ce clerulŭ și poporulŭ representatŭ prin acestŭ sinodŭ le nutresce de seculĭ."

»În prégrațiosulŭ rĕspunsŭ alŭ Majestății Sale sinodulŭ află părintéscă încuragiare pentru biserica nóstră spre a-șĭ cultiva simțulŭ naționalŭ, ca o condițiune ssențială a prosperității sale."

---

*) Póte că vorbesce de depeșa ce am primit'o la 3 (15) Maiŭ.

**) Numĕrulŭ 63 de Vinerĭ.

»Ce privesce însĕ pregraţiósa reflectare la împlinirea datorinţelorŭ cătră patriă şi la respectulŭ cătră legĭ, sinodulŭ nu-şĭ póte ascunde nedumerirea: că aceste sfaturĭ preînalte au pututŭ urma din informaţiunĭ neesacte, carĭ ar trage la îndoială loialitatea şi patriotismulŭ bisericei nóstre. De aceea sinodulŭ cu votŭ unanimŭ se pronunţă pentru o pré umilită adresă cătră Majestatea Sa, prin care sĕ se esprime în modulŭ celŭ mai respicatŭ: că biserica nóstră precum în trecutŭ şi-a păstratŭ nealteratŭ simţulŭ sĕu de loialitate şi patriotismŭ, chiar şi între cele mai grele ispite, carĭ le-au creatŭ unele şi altele mĕsurĭ administrative ţintitóre la jignirea intereselorŭ naţionale şi a autonomiei bisericei nóstre, aşa le va păstra acele şi 'n viitorŭ ca o virtute ereḑită dela strămoşĭ.«

Pentru compunerea acestei adrese sinodulŭ a alesŭ o comisiune de trei, cu rugare a o presenta fără amânare sinodului.

Turburările din Cluşiu.

Cluşiu, la 4 (16) Maiu 1884.

După cum v'amŭ telegrafatŭ erĭ, tinerimea maghiară a înscenatŭ alaltăerĭ şi erĭ séră demonstraţiunĭ scandalóse şi brutale în contra Românilorŭ din Cluşiu. Deórece ḑiarele locale, carĭ însĕle dinpreună cu mai multe persóne însemnate şi dătătóre de tonŭ au aţîţatŭ tinerimea înfrumseţéză lucrulŭ în mesura cea mai mare şi în ura şi reutatea lorŭ, arătată totdeuna faţă cu noi, îmbetă publiculŭ cetitorŭ cu apă rece, publicândŭ cele mai grosolane neadevĕrurĭ şi retăcândŭ înfamiile şi brutalităţile, mĕ grăbescŭ a vĕ relatá despre cele petrecute aşa precum s'au întêmplatŭ în următórele:

Mercurĭ în 2 (14) Maiŭ înainte de amédĭ erau afişurĭ atêrnate pe părĕţii cafenelelorŭ de aicĭ subscrise de unŭ anumitŭ Zöld Gábor, juristŭ în anulŭ alŭ IV-lea, prin care convócă tótă tinerimea maghiară universitară la o consultare în grădina Banffy.

După prânḑŭ şi diarele locale iau notiţă despre adunarea acesta, care avé sĕ aducă otărîrĭ în privinţa societăţii academice »Iulia« şi a disolvărei ei, şi ce-i mai multŭ, ele încuragiară tinerimea şi aprobară a priori paşii ce vréu sĕ-i întreprindă.

La şése óre séra a deschisŭ conferinţa prin o vorbire fulminantă juristulŭ Ladislau Varró. Au vorbitŭ apoi în modŭ revoluţionarŭ Samuilŭ Bonis, Carolŭ Matolay, care a şi propusŭ disolvarea »Iuliei« şi delăturarea profesorului Dr. Silasi dela universitate. A mai vorbitŭ juristulŭ Kalmán Szentkirályi ilustrândŭ activitatea »Iuliei« într'unŭ modŭ reutăciosŭ şi spunândŭ, »că trebue sĕ se lupte cu papucĭ şi sabiă în contra opincei şi cósei românescĭ«. E de însemnatŭ, că Szentkirályi e cumnatulŭ profesorului de universitate Dr. Haller K.

Juristulŭ Szász Károly propune, sĕ se mai trămită o rugare şi senatului orăşănescŭ, ca sĕ controleze activitatea »Iuliei« pe cale administrativă. După primirea acestorŭ propunerĭ sĕ alege o comisiune de 9 membrii pentru esecutarea lorŭ şi sĕ rogá tinerii de faţă a se aduná pe séră la 9 óre înaintea cafenelei lui »Orban« spre a face serenadă d-lui Silaşi. Intre strigăte de »eljen« şi »le az oláhokkal« (josŭ cu Românii) tinerimea sĕ împrăştiă pe promenadă însultândŭ pe toţĭ Românii, câţĭ le veniau în cale; aşa au scuipatŭ după domnulŭ jude Comanescu, cărele se preumblá cu soţiă la braţŭ, după Dr. Mihali, Micu şi alţii, înjurândui în modŭ bicherescŭ.

Pe la 8 óre séra glóte de câte 10—20 juriştĭ maghiarĭ sĕ preâmblau prin piaţă batjocorindŭ şi însultândŭ pe toţĭ Românii pe câtĭ îi întâlniau, anume pe Dr. Silaşi şi Dr. Isacŭ, strigândŭ după dênşii: „oláh kutya,« »büdös oláh« (câne românescŭ! Românŭ puturosŭ!) ş. c. l.

La 9 óre numĕrulŭ resvrĕtitorilorŭ în parte mare studenţĭ universitărĭ şi meseriaşĭ sa urcatŭ la 400—500, ér poliţia, deşi atâtŭ din partea profesorului Silaşi, câtŭ şi a altora a fostŭ avisată despre mărşavele planurĭ ale turburătorilorŭ nu s'a grăbitŭ a face dispoşiţiunĭ şi aşa glótele pre lângă strigăte de »Abzug Silaşi« şi »meg kell ölni a dako-románokat« (trebue sĕ omorîmŭ pe daco-românĭ) şi în urlete selbatice ajunseră la locuinţa lui Silaşi, unde s'au comisŭ faptele cele mai brutale spre spaima şi îngrozirea vecinilorŭ românĭ, carĭ au trebuitŭ cu femei şi copii sĕ-şĭ părăsescă locuinţele ca sĕ scape din ghiarele rabiaţilorŭ, carĭ ameninţau cu ucidere. Intr'aceea o domnişóră română plină de curagiu cu periclitarea vieţii sale străbate printre glóte alergândŭ la poliţiă şi cerêndŭ ajutorŭ pentrucă tatălŭ sĕu şi tótă familia se aflá în pericolŭ, şi sciţĭ ce i-a respunsŭ unŭ vice-căpitanŭ de poliţiă cu numele Abraham?

„Nu mai trimitemŭ pe nimenĭ, amŭ trimîsŭ 10 pandurĭ, doră vorŭ fi destui« şi apoi întorcându-şĭ spatele nicĭ n'a vr'utŭ sĕ stea de vorbă cu domnişóra, care mâhnită de o astfelŭ de purtare faţă cu o fată fără scutŭ, a grabitŭ cătră otelulŭ Biazini, unde tinerimea română serba preséra ḑilei de 3 (15) Maiŭ şi a cerutŭ ajutorulŭ de la ei. Mai târdiu poliţiei i-a succesŭ a domoli şi a împrăştia glótele de dinaintea locuinţei d-lui Silaşi. Meritulŭ în partea cea mai mare este alŭ Domnului jude poliţienescŭ Marko.

De aicĭ glótele trecêndŭ prin strada Cărbunilorŭ sberândŭ că: »trebue bătutŭ ferulŭ până-i caldŭ şi că »trebue omorîţĭ cânii de Românĭ« ajunseră în strada Parisului, unde au continuatŭ demonstrarea înaintea locuinţei d-luĭ Dr. Isacŭ, înjurându şi ameninţându şi spărgêndŭ mai întâiŭ pórta lui Isacŭ au înscenatŭ în batjocurŭ o horă. De aicĭ er s'au întorsŭ în strada cărbunilorŭ, strigândŭ juristulŭ Bonis: „Astăḑĭ vreau sĕ mănâncŭ carne de Românŭ" şi oprindu-sĕ înaintea bisericei greco-cat. unde se află şi localitatea societăţii „Iulia« şi unde porta se afla încuiată, între strigărĭ de »Iulişka,« hol van Iulişka» sparseră pórta şi întrară în ocolulŭ bisericei peste 200 de individĭ svêrlindŭ cu petre în ferestrile casei vecine şi întrebândŭ că »hol van Iuliska« (undei Iulişca? — societatea „Iulia" —). Vĕḑêndŭ că şi aicĭ — unde soţia capelanului Podobă şi dómna Isacŭ, mama d-lui Isacŭ zăceau bolnave în patŭ, — nu le avea nimenĭ grija eră se întórseră cătră locuinţa lui Silaşi. Pe cale au auḑitŭ că la »Biazini« Românii îşĭ serbéză 3 (15) Maiŭ, au plecatŭ într'acolo. Mai întâiŭ au spartŭ ferestrile de la uşă şi pe urmă întrară peste 200 în sală unde la o masă largă îşĭ petreceau tinerii românĭ. I-au insultatŭ, i-au înjuratŭ. La întrebarea unui chelnerŭ, că de ce au venitŭ, juristulŭ Bonis, îi rĕspunde sbierândŭ ca unŭ turbatŭ: »jöttünk oláh vért inni!« (amŭ venitŭ sĕ bemŭ sânge de Românŭ.) Românii s'au purtatŭ esemplarŭ, nicĭ nu i-aŭ băgatŭ în sémă, i-au lăsatŭ sĕ sbiere şi sĕ urle, câtŭ le-a luatŭ gura. Peste unŭ pătrarŭ de óră au sositŭ pandurii şi gendarmii şi i-aŭ împrăştiatŭ.

Acestea s'au petrecutŭ în preséra de 3 (15) Maiŭ, Aicĭ însemnezŭ, că pe unŭ juristŭ românŭ l'au prinsŭ pe stradă, **şi l'au bătutŭ cu bâtele peste capŭ. Poliţia** după instrucţiunĭ **s'a purtatŭ fórte reservatŭ.**

Unŭ amploiatŭ dela senatulŭ orăşănescŭ, renegatulŭ Salamon Anti a strigatŭ cătră mai mulţĭ tinerĭ aprinşĭ: »Jól teszik, meg kell mutatni az oláhoknak, hogy mire képesek a magyarok, kár is hogy a rendörseg ilyen hamar közbe jött.« (Bine faceţĭ, trebue arĕtatŭ la olahi, de ce-i capabilŭ Ungurulŭ; pagubă, că poliţia a întrevenitŭ aşa curêndŭ.)

Românii din Cluşiu n'au durmitŭ tótă nóptea, pretutindenea au veghiatŭ acasă cu armele încărcate, fiindu-le periclitată viaţa. Unele familii s'au şi dusŭ din Cluşiu, unde siguranţa personală le este periclitată.

Ḑiua de erĭ 3 (15) Maiu a fostŭ şi mai sgomotósă. **Studenţii Universitarĭ românĭ nu au putută cercetá prelegerile fiindŭ goniţĭ pe treptele facultăţii de dreptŭ în josŭ.** Juriştii maghiarĭ cântau între prelegerĭ poesii improvisate, a cărorŭ textŭ e plinŭ de »büdös oláh" »büdos bocskor" »bitófa« etc. La prelegerea d-lui Dr. Silaşi s'au presentatŭ vr'o 60 tinerĭ maghiarĭ, dintre carĭ eşindŭ jumĕtate afară din sală au lăsatŭ uşa salei deschisă, svêrlindŭ în sală tóte ştergătórele de picióre, câte le-au aflatŭ în coridorŭ, şi trecândŭ Silaşi pe lêngă cafenéua lui »Orbanŭ« o mulţime de băeţĭ au strigatŭ după elŭ: „Abzug oláh" etc. — In decursulŭ ḑilei toţĭ Românii, câţĭ umblau pe stradă au fostŭ insultaţĭ şi batjocoriţĭ.

Aséră sa ţinutŭ în grădina „Stadler« maialulŭ arangiatŭ în favórea scólei din »Gilău.« Petrecerea a fostŭ conturbată prin presenţa unei glóte de aprópe 300 tinerĭ maghiarĭ, carĭ prin sbierăturile lorŭ sĕlbatice şi ameninţările lorŭ au silitŭ publiculŭ românŭ, sĕ părăsescă sala de jocŭ pe o uşă şi pórtă laterală. Deşi căpitanulŭ poliţiei a promisŭ, că va trămite pandurĭ înarmaţĭ şi nu va concede sĕ între în grădină altcineva afară de cei învitaţĭ, totuşĭ resvrătitorii intrară fără sfială şi neconturbaţĭ de nimenĭ. —

Multe scandalurĭ s'au întêmplatŭ, şi nu-mĭ permite timpulŭ a-le descrie tóte. — Sunt prospecte pentru scandalurĭ şi mai marĭ de aicĭ înainte.

Scandalurile s'au născutŭ de acolo, că autorităţile maghiare au concesŭ ţinerea unei adunărĭ în contra unei societăţĭ recunoscute de guvernŭ, unŭ faptŭ, care după legea criminală este a se pedepsi.

Der massele au trecutŭ şi preste marginile siguranţei publice, pentru-că au agitatŭ în contra unei naţionalităţĭ întregĭ, periclitândŭ tot de-odată şi siguranţa individuală a membrilorŭ ei.

Este de însemnatŭ, că agitaţiunea contra naţionalităţeĭ nóstre póte că sĕ întinde pân' la Pesta. S'aŭ lăţitŭ pascuile impertinente în contra elementului românescŭ, din ce sĕ vede, cum că societatea »Iulia,« care în consciinţiositatea cea mai mare işi administréză averea, şi cu escluderea orĭ-cărei discusiuni politice se îngrijesce numai de prosperarea ei, a fostŭ numai pretextŭ pentru o manifestaţiune brutală în contra elementului românescŭ, der şi Dr. Silaşi numaĭ cu forţa rabulisticei şi neîndreptăţirei celei mai marĭ a putută deveni victima pasiuneĭ popórului ungurescŭ de aici. — Apoi sĕ te mai miri, de aceea, că Românii de aicĭ vĕḑêndu-şĭ periclitată esistinţa au recursŭ la ajutoriulŭ oficiilorŭ politice, care, cu tóte că li s'a promisŭ în modŭ solemnelŭ, nu li sa datŭ cu ocasiunea maialului din ḑiua următóre.

Presentându-sĕ Românii periclitaţĭ la primariŭ, şi întrebândŭ, că cum de s'a concesŭ ţinerea adunărei în contra unei societăţĭ recunoscute de lege, li s'a ḑisŭ, că adunarea pentru aceea s'a concesŭ, pentru că s'a cerutŭ a se face contra-dechiaraţiunĭ faţă de gratularea tinerilorŭ românĭ din Cluşiu cătră »Gazeta Transilvaniei,« aşa dară nu contra »Iuliei.«

Din foile locale maghiare de după ameḑĭ s'a putută vedé, că adunarea de séră este adresată şi în contra »Iuliei,« deră şi din dicursurile ţînute s'a putută vedé că acele aŭ luatŭ estensiune cu multŭ mai mare, încâtŭ s'a propusŭ chiarŭ şi stîrpirea nemului întregŭ românescŭ; aşa deră adunarea estinḑêndu-sĕ preste marginile obiectului ei ar fi trebuitŭ se fie disolvată, dér ce se veḑĭ, comisariulŭ poliţiei a fostŭ asemenea unŭ juristŭ Zsombori cu doi panduri; apoi ce se mai creḑĭ?

Neadevĕrurĭ pretutindenea!

Dar' şi o purtare fórte necavalerescă, brutală, căcĭ nu glótele acele de flăcăi, cari scuipă după Români şi iĭ înjură pe totŭ pasulŭ, ci întregŭ elementulŭ ungurescŭ din Cluşiu este de condamnatŭ pentrŭ-că bravura şi puterea lorŭ vreu sĕ şi-o arăte faţă de o mână de ómeni pacînici şi de omeniă.

Tristŭ lucru, cu atâtŭ mai vêrtosŭ, pentru-că aşa ḑicândŭ tótă societatea Cluşiană s'a angajatŭ pentru terminarea operei începute, va sĕ ḑică suprimarea cu forţă a orĭ şi cărei manifestaţiunĭ naţionale românescĭ în Cluşiu.

Acésta însĕ nu le va succede; desi âmblă totŭ armaţĭ, şi se póte se cadă şi victime, dér Dumneḑeu şi dreptatea este cu noi, şi nu ne tememŭ!

Faptele brutale ale glótelorŭ maghiare nu-şĭ vorŭ ajunge scopulŭ. Sincera legătură de amiciţiă ce esistă între noi Românii, prin asemenea insulte se întăresce până la mórte, acesta e întâiuiŭ şi celŭ mai de căpetenie rasultatŭ alŭ pornirilorŭ duşmănóse. Dar acesta nu póte fi decâtŭ spre binele patriei.

Tristŭ şi durerosŭ este însĕ că mijlóce de acestea nu numai facŭ de rîsŭ pe Maghiarĭ înaintea lumei, dar trebue sĕ înstrăineze cu timpulŭ de totŭ inimile române de către ei.

Cu acelaşĭ dreptŭ cu care îşĭ serbéză ei aniversarea dela Pisky, ne serbămŭ şi noi pe 3 (15) Maiŭ, căcĭ bine

FOILETONŬ.

Satulŭ cu comorile.

Novelă poporală.

(Urmare.)

Doi anĭ întregĭ se vênduseră mereu la lemne şi se scóseră peste şese mii de fiorinĭ, încâtŭ nu numai că s'aŭ plătitŭ detoria întrégă, ci unŭ prisosŭ bunicelŭ se putŭ pune cu interese pentru lipse comunale neprevĕḑute. După acésta Alexandru împlinì şi dorinţa capului forestierilorŭ şi a stăpînireĭ, adecă aduse unŭ inginerŭ ca sĕ mĕsure tótă pĕdurea şi sĕ-o împartă în postăţĭ, hotărândŭ totŭ odată care postată sĕ se tae în fie-care anŭ. Ingginerulŭ le spuse regulele, ce au sĕ le ţină la tăiatulŭ postăţilorŭ; le spuse cum aŭ sĕ grijéscă de crescerea pĕdurei şi altele.

26. Mai sunt încă multe rele în satŭ.

Ţera întrégă nu se putea mira în de ajunsŭ de ómenii din Bogata. Bunăstarea lorŭ crescea vĕḑêndŭ cu ochiĭ.* Nu numai că comuna nu mai avea datorii, dér ómenii, îngropaţĭ până aci până în gâtŭ în datorii încetulŭ cu încetulŭ îşĭ răfuiră tóte datoriile. Orĭ cine din oraşŭ, care voiá sĕ dea banĭ împrumutŭ, totŭ déuna mai bucurosŭ îi împrumutá economilorŭ din Bogata, pentru că toţĭ sciau, că deregĕtoria satului, cândŭ a preţuitŭ moşiile, a urmatŭ fórte acuratŭ şi se scia până într'unŭ firŭ de pĕrŭ, cu câtŭ e împovĕrată orĭ care bucată de pămêntŭ. In alte comune nu erá astfelŭ; de aceea Bogăţenilorŭ, pretutindenea li se dá ântâetate. Cândŭ din întêmplare veniá câte unŭ sĕracŭ şi ḑicea că e din Bogata, toţĭ îlŭ huiduiau strigândŭ: »Pii! nu ţî-e ruşine sĕ cerşescĭ, omŭ din Bogata.« Ómenii îşĭ închipuiau, că în satulŭ cu comorile e peste putinţă sĕ fie şi cerşitorĭ.

Dér în astă privinţă tare sĕ înşelau. Pentru că în astă comună înfloritóre sĕ mai afla încă unŭ stratŭ bunicelŭ din vremile cele bĕtrâne. Aicĭ trăiau câteva familii sdrânţose, carĭ nu se puteaŭ îndreptá orĭ-câtŭ le-ar fi amerinţatŭ deregĕtoria. Aicĭ trăiau ómenĭ, carĭ mai bucurosŭ leneviau, mai bucurosŭ voiau sĕ flămânḑéscă şi se cerşéscă, de câtŭ sĕ-şĭ câştige pânea în sudórea feţii lorŭ. Aicĭ trăiau ómenĭ carĭ îşĭ învĕţau copii sĕ cerşéscă şi sĕ fure. şi séra îi băteau decă se 'ntorceau cu mânile góle. Mai erau şi d'aceia, carĭ dedeau pe rachiu şi pe totŭ felulŭ de nimicurĭ ceea ce căpĕtau. Speranţă, că toţĭ aceştia se vorŭ prăpădi cu timpulŭ, încă nu erá. Pentru că se căsătoriau între sine şi făceau spuză de copii fără a se gândí cu ce sĕ-i crescă. Aceştĭ ómenĭ fără căpĕtâiŭ ḑiceau: »Comuna are o moşiă pentru sĕracĭ. Asta e a nóstră şi satulŭ e datorŭ sĕ ne ţină, vrea nu vrea. Sĕ ne alunge, orĭ sĕ ne lase sĕ murimŭ de fóme, nu-i e permisŭ.«

Părintelui Iulianŭ îi căḑură fórte greu cuvintele éstorŭ neruşinaţĭ.

Adesea ḑicea elŭ deregĕtorilorŭ:

»Faceţĭ ce vreţĭ. Dér până aveţĭ în comună pildă de lenevire, de rĕsfăţŭ şi de blăstĕmăţii, isvorulŭ tuturorŭ rĕutăţilorŭ, până atuncĭ comuna nóstră nu va înaintá. Pentru că din ce adună familiile vrednice, trăescŭ şi trândavii. Aceştia împuţinéză averea altora şi prin nemernicia lorŭ strică şi pe alţii ca oile cele rîióse.«

Deregătoria satului vedea acesta întocmai ca şi părintele. Dér marea întrebare erá: ce sĕ se facă pentru ca cerşitorii şi trândavii sĕ se îndrepteze?

In satŭ ce e dreptŭ, era o casă pentru sĕracĭ, unŭ felŭ de ospitalŭ. Dér acésta era pré mică, ca se potă încăpea în ea toţĭ cerşitorii, de aceea mulţĭ nu aveau locŭ în ea. Preotulŭ mergea desŭ în acelŭ ospitalŭ, cu nădejde d'a îndreptá pe ómenii din elŭ. Dér în zadarŭ. Aicĭ locuiau împreună bĕtrênĭ şi tinerĭ, bărbaţĭ şi femei, carĭ nu aveau casa şi mésa lorŭ. Ospitalulŭ acesta, după ḑisa preotului era o adevĕrată peşteră omorîtóre de suflete. Pentru că copii vedeau şi auḑiau acolo multe lucrurĭ uriciose. Vieţuirea împreună de persóne bărbătescĭ şi femeiescĭ, carĭ aveau purtărĭ rele, dădeau prilegiu la multe desfrênărĭ. Grădina, ce se ţinea de ospitalŭ, erá fórte negrijită. Alexandru se trudiá multŭ sĕ ţină măcarŭ prin odăi óre-care curăţeniă. Dér orĭ câtŭ îşĭ bătea capulŭ, nu afla nicĭ unŭ mijlocŭ, prin care ar puté îndrepta pe aceştĭ sĕrântocĭ leneşĭ, până în cele din urmă ajunse a crede însuşĭ, că aceştĭ ómenĭ stricaţĭ sunt unŭ rĕu, ce trebue sĕ-lŭ sufere comuna, vrêndŭ nevrêndŭ.

Din contră preotulŭ n'avea odihnă. Elŭ nu voia sĕ fie martorŭ la atâta demoralisare şi corupţiune în comuna sa. Erá însĕ omŭ cu minte. Nu se pré mestecá în trebile comunale. Dênsulŭ, spre a puté lucrá cu bunŭ sfêrşitŭ, voia sĕ trăéscă cu toţĭ sătenii în prietiniă. Icĭ colo aruncá câte unŭ sfatŭ bunŭ, câte o ideiă sănătósă şi se bucurá, cândŭ îlŭ înţelegea vre unulŭ din fruntaşĭ. Băgândŭ asta de sémă, elŭ nu arĕtá de locŭ că ideia ar fi venitŭ de la dênsulŭ, ci lăsá sĕ se creḑă, că fruntaşii au găsitŭ calea cea adevĕrată..

(Va urma.)

sĕ-şĭ însemne orĭ-care Maghiarŭ, fie tênĕrŭ, fie bĕtrânŭ, că numai acela póte fi bunŭ patriotŭ care-şĭ iubesce naţionalitatea sa, însĕ nu cu paguba altei naţionalităţĭ ca Maghiarii, carĭ în iubirea lorŭ órbă naţională îşĭ uită de binele, pacea, liniştea şi libertatea patriei. cu alte cuvinte îşĭ uită de unŭ conceptŭ, care stă mai pe susŭ de naţionalitatea maghiară

Noi fără de a ofensá vr'unŭ interesŭ de viaţă alŭ Maghiarilorŭ, tinerĭ bĕtrânĭ cum suntemŭ, amŭ fostŭ insultaţĭ, pentru-că ne-amŭ purtatŭ bărbătesce în tóte causele naţionale. Noi din inimă dorimŭ sĕ trăimŭ cu Maghiarii în pace; dar sĕ nu se mire d-lorŭ că pacea nu se póte face, pentru-că ei o împedecă prin faptele lorŭ fără tactŭ şi scandalóse, prin demonstraţiunile lorŭ duşmănóse şi brutale.

Însă, de-ar cădé chiar cerulŭ pe noi, totŭ Românĭ vomŭ rĕmâne, şi orĭ-câtŭ s'ar svêrcolí duşmanii noştri, nu ne vorŭ puté nicĭ stêrpì, nicĭ asimila.

Iustus.

„Agitătorii românĭ.“

Sub titlulŭ acesta scrie »Ellenzék« Nr. 113 dela 14 Maiu a. c. următórele:

E timpulŭ, ca sĕ se pună capĕtŭ aţîţărilorŭ ce le facŭ agitătorii românĭ. Aqi-mâne vomŭ ajunge, ca agitaţiunile naţionalităţilorŭ se submineze întregulŭ teritorŭ alŭ patriei nóstre, numai o încurcătură internaţională sĕ sĕ ivéscă şi materia risipită va esplodá pretutindinea, şi va copleşí cu flacărĭ ţéra întregă.

Avemŭ ca esemplu Clujulŭ, o cetate curatŭ maghiară, centrulŭ culturei şi vieţei sociale maghiare în părţile ardelene. Şi cu tóte acestea, acestŭ oraşŭ e adevĕratulŭ cuibŭ pentru aţîţările, ce le facŭ agitătorii românĭ.

Câţĭ-va advocaţĭ, doi-trei preoţĭ, unŭ profesorŭ de Universitate, câţĭ-va diregĕtori sunt deajunsŭ, ca sĕ organiseze naintea ochilorŭ noştri conspiraţiunĭ neîntrerupte contra statului maghiarŭ, contra institutelorŭ publice ale acestui statŭ; sunt de ajunsŭ, ca sĕ infecteze inimile tinerimei studióse dela universitatea unguréscă.

Póte nicĭ chiar în Bucurescĭ séu în gimnasiulŭ clandestinŭ dela Năsăudŭ nu se cresce tinerimea română într'o ură aşa de mare în contra statului, naţiunei şi limbei maghiare, cá în reşedinţa universităţii a doua maghiare.

Dovadă e, că tinerimea română dela Universitate, cu tóte că sunt destule alte societăţĭ academice, a formatŭ unŭ conventiculŭ (?) deosebitŭ cu numele »Iulia,« separându-se de tinerii maghiarĭ dela Universitate, întocmindŭ deosebite balurĭ şi maialurĭ, ér în societate ĭi aflĭ totdéunea în cercurile unorŭ bărbaţĭ, dela carĭ nu învéţă decâtŭ ura cea mai înflăcărată în contra nóstră.

De astadată agitatorii au mersŭ mai departe, şi au târîtŭ tinerimea la unŭ actŭ nepatrioticŭ, nebunŭ şi călcătorŭ de lege.

I-au pusŭ sĕ trimiţă felicitare la o fóie păsivistă, care după programulŭ ei politicŭ, négă pe faţă legile constituţionale sancţionate de regele, şi agitéză în contra acestorŭ legĭ. Nicĭ acesta n'a fostŭ destulŭ. Ei vorŭ sĕ târască tinerimea şi mai departe în politică.. Se vorbesce anume, că matadorii au învitatŭ la conferinţa passivistă din Gilău şi pe »societatea Iulia« şi pe tinerimea română dela universitate.

Mai mulţĭ tinerĭ s'au şi înfăţişatŭ. Acésta n'o mai putemŭ trece cu vederea. Ei bine! facă pasivitate aceĭ neconscientioşĭ bărbaţĭ, carĭ îngrăşaţĭ din posturile ce le ocupă, sunt contrarĭ direcţĭ practicândŭ politica de pasivitate. Dar ca sĕ seducă tinerimea, sĕ o învenineze moralminte: aceea nu o putemŭ trece cu vederea cu una cu două. Şi cu deosebire nu putemŭ trece cu vederea. ca sĕ se întroducă politica fanatismului într'o societate formată în scopŭ curatŭ culturalŭ, într'o societate, a carei membri cea mai mare parte se compune din sînulŭ tinerimei. Acesta e călcare de lege.

Aci deja trebue neapăratŭ sĕ întrevină autorităţile şi guvernulŭ, şi sĕ disolveze acea societate, care sub pretecstŭ de societate culturală — în adevĕrŭ nu este alta de câtŭ o tabĕră permanentă de conspiraţiunĭ şi conspiratorĭ.

Tinerimea maghiară dela Universitatea nóstră va ţine în »grădina Banffy« o adunare numerósă şi va cere dela autorităţile competente, ca sĕ se disolveze acea societate, care — eşindŭ din sfera ei de activitate delimitată prin lege. nu este decâtŭ unŭ focarŭ de idei şi agitaţiunĭ în contra naţiunei maghiare.

---

3 (15) Maiŭ în Cluşiu.

Ca complectare la cele date în numĕrulŭ de erĭ alŭ „Gazetei« mai dămŭ aqĭ următórele amĕnunte după »Koloszvári Közlöny,« cu privire la discursurile ţinute în grădina baronului Bánffy:

Primulŭ vorbitorŭ a fostŭ Bónis Samu. Elŭ a arătatŭ scopulŭ, pentru care s'a făcutŭ meetingulŭ şi a resumatŭ simptómele, ce s'au observatŭ şi se observéză la ultraiştii românĭ. Vorbirea sa s'a referitŭ la atacurile vătĕmătóre ale qiarelorŭ române »Gazeta,» »Tribuna,« »Observatoriulŭ,« şi »Luminătoriulŭ;‘ apoi a continuatŭ astfelŭ:

»Qiarele române pasiviste qicŭ pe fie-care qí, că Maghiarii sunt tâlharĭ; qicŭ că suntemŭ străinĭ în patria nóstră moştenită, şi ne învinuescŭ, că amŭ călcatŭ cu violenţă drepturile şi legile, că suntemŭ netoleranţĭ. Qicŭ despre judecătoriile nóstre, că ar sta în serviciulŭ şovinismului maghiarisătorŭ. Pasiviştii caută cu totŭ dinadinsulŭ orĭ-ce ocasiune, ca să arate, că interesele maghiarismului sunt ostile intereselorŭ înaltului tronŭ, şi, la eventuale neînţelegerĭ sĕ se recomande Corónei împotriva nóstră.

Ei qicŭ, că în lupta pentru libertate amŭ vrutŭ se rĕsturnămŭ tronulŭ, şi că l'am fi rĕsturnatŭ, décă ei nu s'ar fi sculatŭ sĕ apere pe împĕratulŭ; că noi n'amŭ avutŭ nicĭ-odată încredere în familia domnitóre, şi numai atuncĭ ne-amŭ apropiatŭ de ea, cândŭ, copleşită de primejdii, amŭ pututŭ profitá de slăbiciunea ei pentru interesele nóstre, după placulŭ nostru.

Înalta casă domnitóre totdéuna a fostŭ îndurătóre faţă cu Românii, însĕ guvernulŭ şi cu deosebire guvernulŭ lui Tisza, adaogă ei, n'a esecutatŭ nicĭ odată ordonanţele Maiestăţii, ba abusândŭ chiar de încrederea regelui, a aşternutŭ Maiestăţii sale spre sancţionare legĭ ruşinóse.

Décă se află între Românt vre-unŭ bărbatŭ astêmpĕratŭ, care-şĭ iubesce patria, care nu agitéză contra legilorŭ din 1848, şi 1867, care nu vrea să rupă Ardélulŭ de Ungaria, care vrea să între în dieta Uugariei, — unŭ astfelŭ de Românŭ îlŭ întêmpină cu batjocură, cu ură, îlŭ înegrescŭ înaintea poporului necultŭ şi amăgitŭ.‘

In sfêrşitŭ vorbitorulŭ intonéză, că Horia, Cloşca, Iancu şi Balintŭ sunt qilnicŭ pomeniţĭ ca nisce martirĭ; îĭ numescŭ eroi, carĭ au muritŭ pentru împĕratulŭ şi pentru eliberarea de sub iobăgiă.

Numele lorŭ cu multŭ sgomotŭ se sĕrbătorescŭ.

Şi o astfelŭ de sĕrbătóre este qiua de 15 Maiu. Qiua acésta se propovĕduesce din partea qiarelorŭ române ca sĕrbătórea aspiraţiunilorŭ revoluţionare.

După acestea îndemnà pe colegii sĕi, că, nefiindŭ ei competenţĭ a face ceva în contra acestorŭ qiare, se facă ceva în contra acelora, carĭ se dechiară solidarĭ cu acele foi, şi asupra cărora potŭ înrîurí.

Luândŭ după aceea cuvêntulŭ Matolay, studentŭ în dreptŭ qice, că societatea literară »Iulia« a studenţilorŭ universitarĭ românĭ din Cluşiu representéză tendinţele qiarelorŭ susŭ pomenite. Societatea acésta are unŭ rolŭ vătămĕturŭ, şi pentru aceea trebue, ca sĕ se iea mesurĭ sĕ se dissolveze. Sĕ referă la unŭ casŭ precedentŭ: guvernulŭ ascultândŭ cererea studenţilorŭ de la academia din Eperjes, a desfiinţatŭ societatea literară panslavistă de acolo, eliminândŭ chiar câţĭ-va studenţĭ culpabilĭ panslaviştĭ.

Urmândŭ la cuvêntŭ Szentkirályi Kálmán, propune, ca colegii sĕi sĕ aducă o hotărîre demnă de fii naţiunei maghiare.

»Sĕ fimŭ conduşĭ de cugetulŭ de a înălţá — qise elŭ — onórea rassei maghiare, şi prin acésta sĕ îndemnămŭ, pe Românĭ ca sĕ se facă Maghiarĭ... Sĕ nu i-respingemŭ, ci sĕ i-asimilămŭ. . . . »Iulia« urmăresce scopurĭ vrăjmaşe naţiunei maghiare, deórece chiar când s'a infiinţatŭ n'a avutŭ curagiulŭ sĕ şi aştérnă spre aprobare statutele la ministeriu, decâtŭ numai în limba românéscă.

Intre membrii sĕi nu primesce decâtŭ Românĭ de 13 probe (tizenhárom próbás oláhot), ér civĭ academicĭ maghiarĭ nu primesce de felŭ; pe de altă parte însĕ între membrii ei sunt şi de aceia, carĭ nu sunt civi academicĭ. Insu-şĭ preşedintele este unŭ advocatŭ cunoscutŭ ca daco-românŭ.«

Mai adaoge, că Szondy György, unŭ vlăstariu alŭ familiei Szondy, prin urmare unŭ eive academicŭ de unŭ trecutŭ nepătatŭ, care póte avé întrare în orĭ ce cercŭ, — după repeţite rugări de a fi primitŭ membru, — a fostŭ rĕspinsŭ »pentru că e Maghiarŭ,« ér după ce Szondy a disŭ, că e Românŭ — s'a făcutŭ o certare îndelungată şi pe basa indexului constatându-i-se naţionalitatea, că e Magyarŭ, n'a fostŭ primitŭ, cu tóte că în societatea acésta mai sunt şi gimnasişti Românĭ şi Românĭ căruntĭ de bătrânĭ. Membrii aceştei societăţĭ nu vorŭ sĕ scie de societatea academică a tinerilorŭ maghiarĭ şi mai mulţĭ dintre ei au trimisŭ o telegramă de felicitare redactorului Mureşanŭ cu ocasiunea, cândŭ Gazeta« s'a făcutŭ qiarŭ cuotidianŭ. Spiritulŭ ce domnesce în acéstă societate e causa, că profesorulŭ de limba română Gregoriu Silaşi îşĭ face cursulŭ în limba română.

Szentkirály, resumândŭ totŭ, a disŭ: trebue sĕ ne ridicămŭ în boconcĭ şi cu sabia în mână în contra opincei şi cosei românescĭ*).

---

*) In numĕrulŭ de erĭ articolulŭ ântâiŭ, în locŭ de »în glóte şi cu sabia în mână« sĕ se cetéscă „în ghete (boconcĭ) şi cu sabia în mână.« Red.

Lugoşiu, 8 Maiu 1884.

Onorate domnule Redactorŭ!

Cestiunile scolare sunt cestiunĭ de viaţă pentru orĭce poporŭ, şi cu deosebire pentru noi Românii. De aceea sperezŭ, că nu va fi de puţinŭ interesŭ nicĭ pentru On. D-tră, şi nicĭ pentru publiculŭ cetitorŭ, décă vinŭ a mai dá câteva informaţiunĭ despre afacerea studenţilorŭ românĭ dela gimnasiulŭ Lugoşiului. Vĕ semnalasemŭ ca deslegată acea cestiune, ea însĕ trecŭ printr'o metamorfosă, ca sĕ ne apară într'o nouă fasă. Cei de susŭ, informaţĭ în modŭ sinistru, se vede, luară lucrulŭ acesta dreptŭ o revoluţiune înscenată de..... nisce copii, dintre carĭ unulŭ nu credŭ sĕ fi trecutŭ etatea de 16 anĭ. Şi ca sĕ se pótă orientá şi informa mai bine, delegară pe magnificulŭ d. Petroviciu, directorŭ supremŭ de scóle şi canonicŭ rom. cat. la Oradea-mare, ca dimpreună cu vicecomitele comitatului Caraşiu-Severinŭ d. Jakabffy sĕ cerceteze lucrulŭ cu deamĕnuntulŭ. O sĕptĕmână întrégă petrecŭ Magnificulŭ d. Petroviciu în causa acésta aci în Lugoşu. Se luară studenţii de nou la interogatoriu dinaintea directorului supremŭ, se ţinură conferinţe profesorale în fie-care qi, la carĭ participară d. prodirectorŭ şi însuşĭ d. vice-comite. Intrebările se puneu mai alesŭ cu privire la biblioteca, care le-a escitatŭ atâtŭ de multŭ gustulŭ de a-o lua din posesiunea comunităţii bisericescĭ, a cărei proprietate este de facto. Cu sila voiau domnii profesorĭ cu directorulŭ gimnasialŭ cu totŭ, sĕ storcă din studenţĭ mărturisirea, că bibliotaca este proprietate eschisivă a studenţilorŭ. Éră după-ce studenţii mărturisiră, că aceea fu adunată din donaţiunile mărinimóse ale inteligenţei locale numai pentru folosinţa studenţilorŭ, nu şi ca proprietate, peste care ar puté dispune absolutŭ, domnii profesorĭ formulară mărturisirea lorŭ aşa, că cărţile ar fi parte donate, parte cumpĕrate de studenţĭ. Acestia însĕ refusară a subscrie, susţinêndŭ, că aceea nu este mărturisirea lorŭ, deore-ce ei au cumpĕratŭ din banii lorŭ numai 8 cărţĭ la numĕrŭ. In urmă, neavêndŭ ce face, le dederă sĕ subscrie acésta mărturisire din urmă.

Nu potŭ sĕ nu amintescŭ, că în decursulŭ interogatoriului venì adese şi întrebarea, cine ar fi pusŭ nisce ciucurĭ în mărime de abia doi centimetri, de culóre naţională românéscă, pe tabla, din nu sciu care clasă şi cine a scrisŭ dedesuptŭ românesce: »sĕ trăiască.« O mare indignaţiune ne umple sufletulŭ, cândŭ aflămŭ, că nisce profesorĭ, cutéză a-şĭ esprimá părerea de rĕu şi durerea, că doi studenţĭ fraţĭ, şi nepoţĭ ai unei ilustre persóne, de cândŭ veniră aice au învĕţatŭ limba maternă, pe carea nu o sciau.

Aşa-dară trebue delăturatŭ isvorulŭ, din care tinerii românĭ se îndulcescŭ cu bĕutura rĕcoritóre a limbei materne, căcĭ e crimă, ca studentulŭ românŭ la unŭ gimnasiu cu limbă de propunere maghiară sĕ scie şi sĕ vorbéscă şi limba sa. Pentru-ce déră s'a instituitŭ catedra de limba română, décă-i dóre pe domnii profesorĭ, că cutare tênĕrŭ a învĕţatŭ aicea românesce? Trebuia d. ministru sĕ ţină sémă de marea ură ce au pentru totŭ ce e românescŭ, domnii profesorĭ din gimnasiulŭ Lugoşului, şi sĕ nu institue nicĭ catedra de limba română într'unŭ gimnasiu rĕdicatŭ şi susţinutŭ cu sudóre românéscă!

Domnii delegaţĭ, directorulŭ supremŭ Petroviciŭ, şi vicecomitele Jakabffy avea ordinŭ de a cerceta şi biblioteca.

La 20 April st. n. a. c. preşedintele comitetului adv. parochialŭ alŭ bisericeĭ gr. or. române din Lugoşŭ C. Brediceanŭ primì la 10 óre diminéţa următórea scrisóre dela vice comitele comitatuluĭ Caraşŭ-Severinŭ Nr. 6640/884, carea o dămŭ în traducere românéscă:

Spectabile D-le advocate!

Fiindŭ împuternicitŭ din partea Inaltului Ministerŭ de culte şi instrucţiune r. u. a investiga dimpreună cu prodirectorulŭ Oradieĭ-mari, afacerea societăţiĭ studenţilorŭ români dela gimnasiulŭ din Lugoşŭ şi biblioteca înfiinţată prin aceea societate, te avizézŭ d-le advocatŭ, ca preşedinte alŭ comuneĭ bisericesci cumcă aqi, cam la 4 óre d. a. mĕ voiŭ înfăţişa în localitatea, unde se află biblioteca; de aceea te rogŭ, ca sĕ mĕ aştepţi la loculŭ şi timpulŭ numitŭ, şi sĕ-mĭ daĭ desluşirĭ în privinţa bibliotecei şi celorŭ espuse în apelaţiune. Décă însĕ vei fi împiedecatŭ, dispune, ca substitulŭ Dtale sĕ fie acolo.

Lugoşŭ 29 Aprile 1884.

(Sigilulŭ ofic. lipsesce) Jakabffy m. p.
vice-comite.

(Va urma.)

Diverse.

O scenă îngrozitóre. — O scenă îngrozitóre s'a petrecutŭ nu de multŭ într'unŭ tribunalŭ din Petersburg. Pe cândŭ urmau desbatertle asupra vestitului contrabandistŭ Dunetzkoi şi a fiicei sale, amêndoi acusaţii au făcutŭ încercărĭ de sinucidere. Plinĭ de sânge tatălŭ şi fiica s'nu îmbrăţişatŭ începêndŭ a se sĕruta, apoi au cădutŭ la pămêntŭ. Publiculŭ şi toţĭ membrii tribunalului au remasŭ câteva momente plinĭ de gróză. Medicii spunŭ, cá Dubetzkoi cu greu va scăpa viu; rănile sale sunt mortale; fiica sa este mai uşorŭ rănită. Desbaterile s'au întreruptŭ şi ambii pacienţĭ s'au transportatŭ la spitalŭ. «România.‘

Bibliografiia.

Din publicaţiunile »Academiei Române‘ au apărutŭ următórele volume, carĭ se află de vêndare la librăria:

Socec et. Comp. în Bucurescĭ. şi
W. Krafft în Sibiiu.

1. **Istoria romană de Titu Liviu**, tradusă de Nicolae Barbu. — Tom. I. Cărţile I.—VI. — Preţulŭ 6 lei.
2. **Vegetaţiunea Dobrogei**, Relaţiune de D-lŭ Dr. D. Brandza; cu 2 stampe colorate. — Preţulŭ 1 leu.
3. **Grig. Urechiă**, contribuirĭ pentru o biografiă a lui, de D-lŭ Ionŭ Sbiera. — Preţulŭ 1 leu.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Cursulŭ la bursa de Viena

din 16 Maiu st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.55
Rentă de aurŭ 4%	92.30
Rentă de hârtiă 5%	88.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.50
Bonurĭ rurale ungare	101.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	101.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.50
Bonurĭ rurale transilvane	100.50
Bonurĭ croato-slavone	100.-
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.-
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.–
Renta de hărtiă austriacă	80.60
Renta de arg. austr.	81.20
Renta de aurŭ austr.	101.65
Losurile din 1860	136.50
Acţiunile băncei austro-ungare	856.—
Act. băncei de creditŭ ung.	317.75
Act. băncei de creditŭ austr.	317.–
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.73
Napoleon-d'orĭ	9.67
Mărcĭ 100 împ. germ.	59.60
Londra 10 Livres sterlinge	121.40

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 4 Maiŭ st. v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	$94^3/_4$	vênd.	95
Renta rom. amort. (5%)	»	$94^1/_2$	»	95
» convert. (6%)	»	$99^1/_2$	»	$100^3/_4$
Împr. oraş. Buc. (20 l.)	»	32	»	34
Credit fonc. rural (7%)	»	104	»	$105^1/_8$
» „ „ (5%)	„	$92^1/_2$	„	$93^1/_2$
» » urban (7%)	»	$103^1/_2$	»	$103^3/_4$
» » » (6%)	»	$99^1/_2$	»	100
» » » (5%)	»	$90.^1/_4$	»	$90^1/_2$
Banca naţională a României	»	1427.	»	1432
Ac. de asig. Dacia-Rom.	»	$370.^1/_2$	»	378
» » » Naţională	»	238.	»	
Aurŭ	»	3.40%	»	3.75
Bancnote austriace contra aurŭ	»	2.09.	»	2:00

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 16 Maiu st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.28	Vênd.	9.29
Argint românesc	»	9.21	»	9.24
Napoleon-d'orĭ	»	9.62	»	9.64
Lire turcescĭ	»	10.85	»	10.89
Imperialĭ	»	9.85	»	9.88
Galbenĭ	»	5.60	»	5.63
Scrisurile fonc. »Albina«	»	101.—	»	101.50
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere complete din „Gazetă“ dela 1 Ianuariu a. c. se mai află.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

DIARŬ CUOTIDIANŬ.

Abonamente

se potŭ face la **1** şi **15** a fie-cărei lunĭ.

Pentru Austro-Ungaria pe anŭ . , . 12 fl. v. a.
„ „ „ 1/2 „ . . . 6 „ „
„ „ „ 1/4 „ . . . 3 „ „
Se acórdă abonamente şi lunare cu . . 1 „ „

Pentru România şi străinătate pe anŭ . 36 francĭ
„ „ „ „ 1/2 „ . 18 „
„ „ „ „ 1/4 „ . 9 „

Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonaţĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea diarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârdiere.

Tarifa anunciurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6
Pentru inserţiunĭ şi reclame pag. a III linia à . „ —„ 10

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ 10%
„ „ „ 5— 8 „ 15%
„ „ „ 9—11 „ 20%
„ „ „ 12—15 „ 30%
„ „ „ 16—20 „ 40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ 50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Braşovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Administraţiunea Gazetei Transilvaniei.

Conspectulŭ operaţiunilorŭ Institutului

de creditŭ şi de economii „ALBINA“ din luna Aprile 1884.

INTRATE.

Numĕrarŭ transpusŭ din 31 Marte a. c.	fl.	63788.60
Depunerĭ	»	130701.09
Cambii rescumpĕrate	»	264892.62
Imprumuturĭ hipotecare şi alte împrumuturĭ	»	36957.80
Interese şi provisiunĭ	»	20125.66
Fondulŭ de pensiunĭ	»	240.50
Moneta	»	71557.03
Efecte	»	30850.—
Conturĭ curente	»	66611.93
Diverşĭ	»	23991.23
	fl.	709716.46

EŞITE.

Depunerĭ	fl.	108856.56
Cambii escomptate	»	293870.30
Imprumuturĭ hipotecare şi alte împrumuturĭ	»	80434.50
Interese pentru depunerĭ	»	773.75
Scrisurĭ fonciare eşite la sorţĭ şi rescumpĕrate	»	16300.—
Interese de scrisurĭ fonciare	»	17793.—
Competinţa de statŭ	»	252.20
Salarie şi spese	»	1953.28
Moneta	»	69902.82
Conturĭ-curente	»	69225.89
Diverse	»	11643.79
Saldo numĕrarŭ cu 30 Aprile 1884	»	38710.37
	fl.	709716,46

Sibiu în 30 Aprile 1884.

Visarionŭ Romanŭ m. p., Directorŭ. **I. Lissai** m. p., Comptabilŭ.

Nr. 1753—1884
pretorŭ

Concursŭ.

Pentru ocuparea postului de forestierŭ comunalŭ în Rĕşinarĭ se publică adĭ concursŭ. Emolumentele împreunate cu acestŭ postŭ sunt:

a) 600 fl. v. a. retribuţiune anuală în rate lunare anticipate;

b) 6 stânjenĭ de lemne de arsŭ anualŭ în natură.

Doritorii d'a ocupá acestŭ postŭ au sĕ dovedéscă, afară de cualificaţiunea cerută de § 36 alŭ XXXI G. A. din 1879, că scie perfectŭ limba română.

Cererile împreună cu actele cuvenite se vorŭ înaintá pănă la 7 Iunie 1884 oficiului subsemnatŭ.

Sibiu, 12 Mai 1884.

Oficiulŭ pretorialŭ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.